HET VLAAMSE PREVENTIEVE GEZONDHEIDSBELEID

IRIS DE SCHUTTER, MD, PHD

HET PREVENTIEVE GEZONDHEIDSBELEID: 3 (R)EVOLUTIE(S)

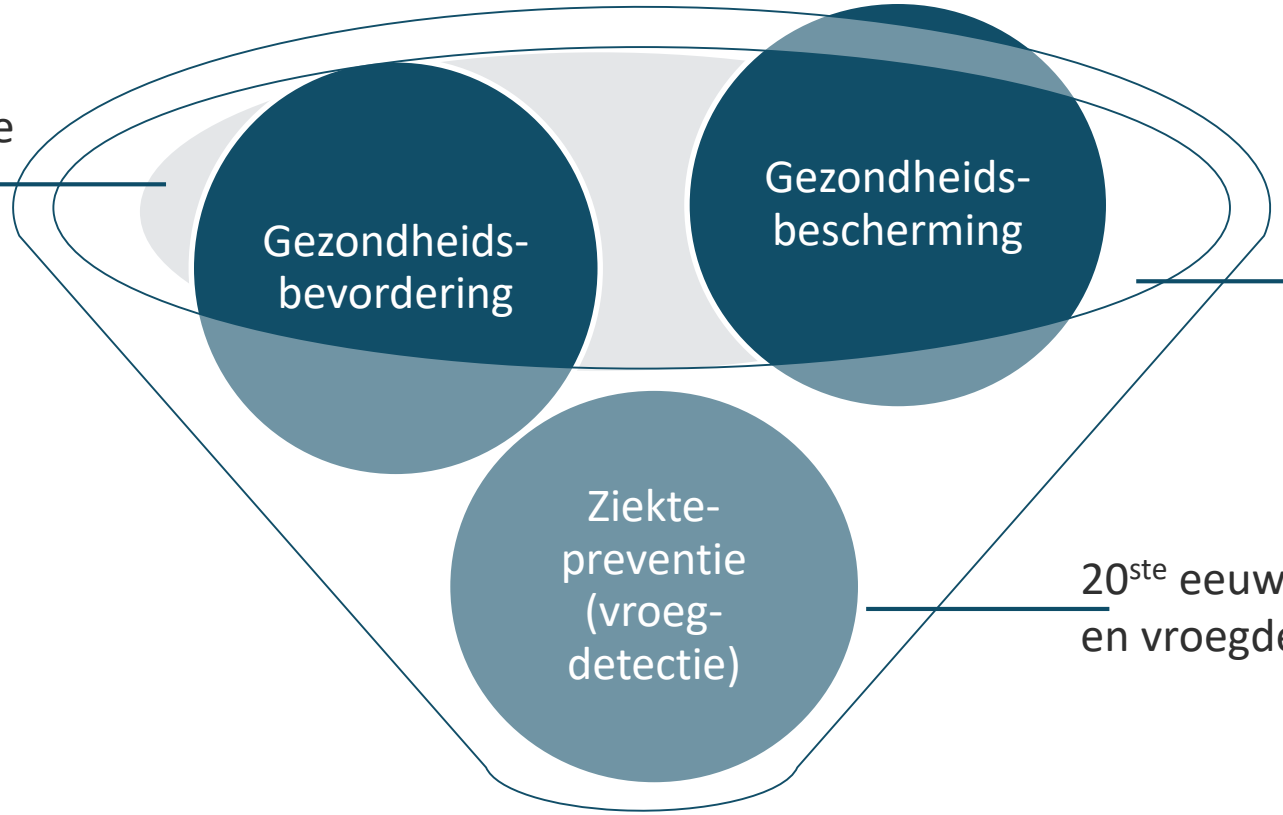

21 ste eeuw: ziekte en leefstijl

19de eeuw: epidemieën => hygiëne en verbeterde leefomstandigheden

20ste eeuw: infectiebestrijding en vroegdetectie

Gezondheidswinst op bevolkingsniveau

LEIDENDE PRINCIPES VOOR HET PREVENTIEBELEID

1. Beleid omvat meer dan de huidige gezondheidsdoelstellingen
2. Ambitieuze maar realistische doelstellingen
3. Minder is meer
4. Lange termijn beleid
5. Streven naar uniformiteit met differentiatie waar nodig (PU)
6. HiAP als principe en doel
7. Focus op levensdomeinen
8. Specifieke doelgroepen
9. Integratie van thematische focus

PREVENTIESTRATEGIEËN

Educatie	Informeren en sensibiliseren van doelgroep en/of naaste omgeving
	Informeren en sensibiliseren van intermediairen
	Vaardigheden versterken bij doelgroep en/of naaste omgeving
	Deskundigheidsbevordering intermediairs
Omgevingsinterventies	
Afspraken en regels	
Zorg en begeleiding	(Vroeg)detectie
	(Vroeg)interventie en begeleiding

4 GEZONDHEIDSDOELSTELLINGEN

1. De Vlaming leeft gezonder in 2025 (voeding, beweging, sedentair gedrag, tabak, alcohol, drugs)
2. BVO naar kanker (borst, darm en baarmoederhals)
3. Suïcidepreventie
4. Vaccinatie

PRIORITEREN: 4 GEZONDHEIDS-DOELSTELLINGEN EN ANDERE KERNTAKEN

Team Algemene Preventie	Team Infectieziekten & Vaccinatie	Team Milieugezondheidszorg

Preventie, vroegdetectie en vroeginterventie van niet overdraagbare aandoeningen
• GD Suïcide (en GGZ)
• GD De Vlaming leeft gezonder in 2025
  • Voeding, Beweging, sedentarisme
  • Tabak, Alcohol, Drugs
  • e.a.
• GD Bevolkingsonderzoeken naar kanker
  • Borst/Darm/Baarmoeder
• Bevolkingsonderzoeken (o.a. toestemming)
• Neonatale screening
• Seksuele gezondheid (incl. SOI)
• Val- en fractuurpreventie bij ouderen
• Bedrijfsgezondheidszorg
• Alg. Gez. Bevordering
• Geestelijke Gez. bevordering
• Diabetes type II
• Preconceptionele preventie
• Mondgezondheid
• Lokale preventiewerking
• Preventieve gezondheidszorg door CLB en PBD
	Preventie, vroegdetectie en interventie van overdraagbare aandoeningen
	• GD Levenslang vaccineren
	  • Vaccinatiebeleid
	  • Standaard
	  • Bijzondere groepen
	• Outbreakmanagement
	  • community
	  • OST
	• Crisis preparedness
	• Internationaal – afstemming WHO/ECDC
		Preventie van gezondheidsschade door omgevingsfactoren
		• Drinkwater
		• Recreatiewater
		• Risico-analyse Hot Spot
		• Wonen
		• Mobiliteit-verkeer
		• Klimaatgerelateerde ea thema’s
		• VLAREM adviezen & inspectie

SAMENWERKEN AAN EEN STERK PREVENTIEBELEID

- Partnerorganisaties
- Organisaties met terreinwerking
- Individuele zorgaanbieders
- Logo’s
- CGG- en lokale preventiewerking
- CLB en PBD
- Kind en gezin
- Andere beleidsdomeinen
- Diverse actoren in de gezondheidszorg
- ….

LEVENSVERWACHTING IN VLAANDEREN EN EU

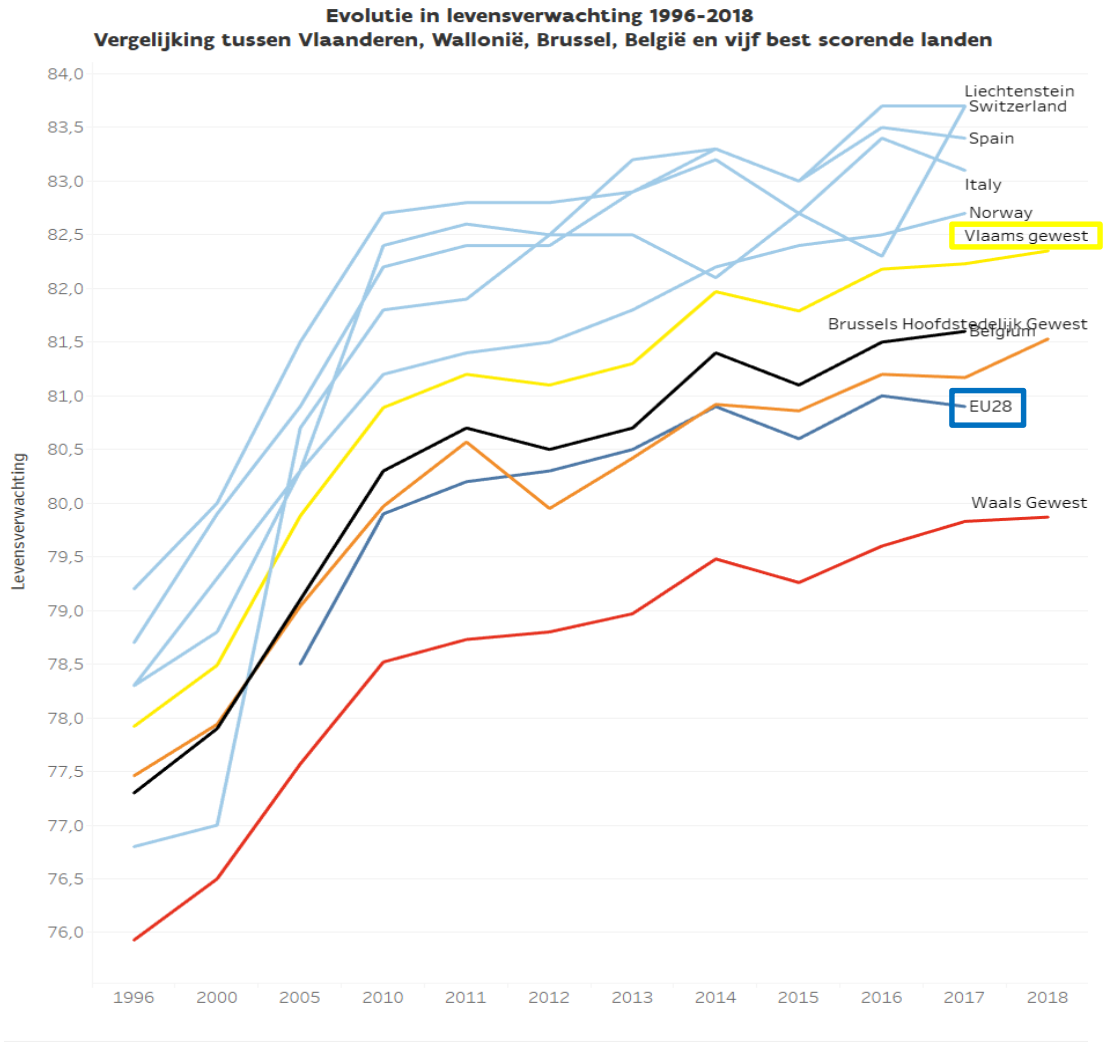

Eurostat-databank

DOODSOORZAKEN 2016 - VLAAMS GEWEST

Totaal aantal overlijdens in 2016: n= 60.386

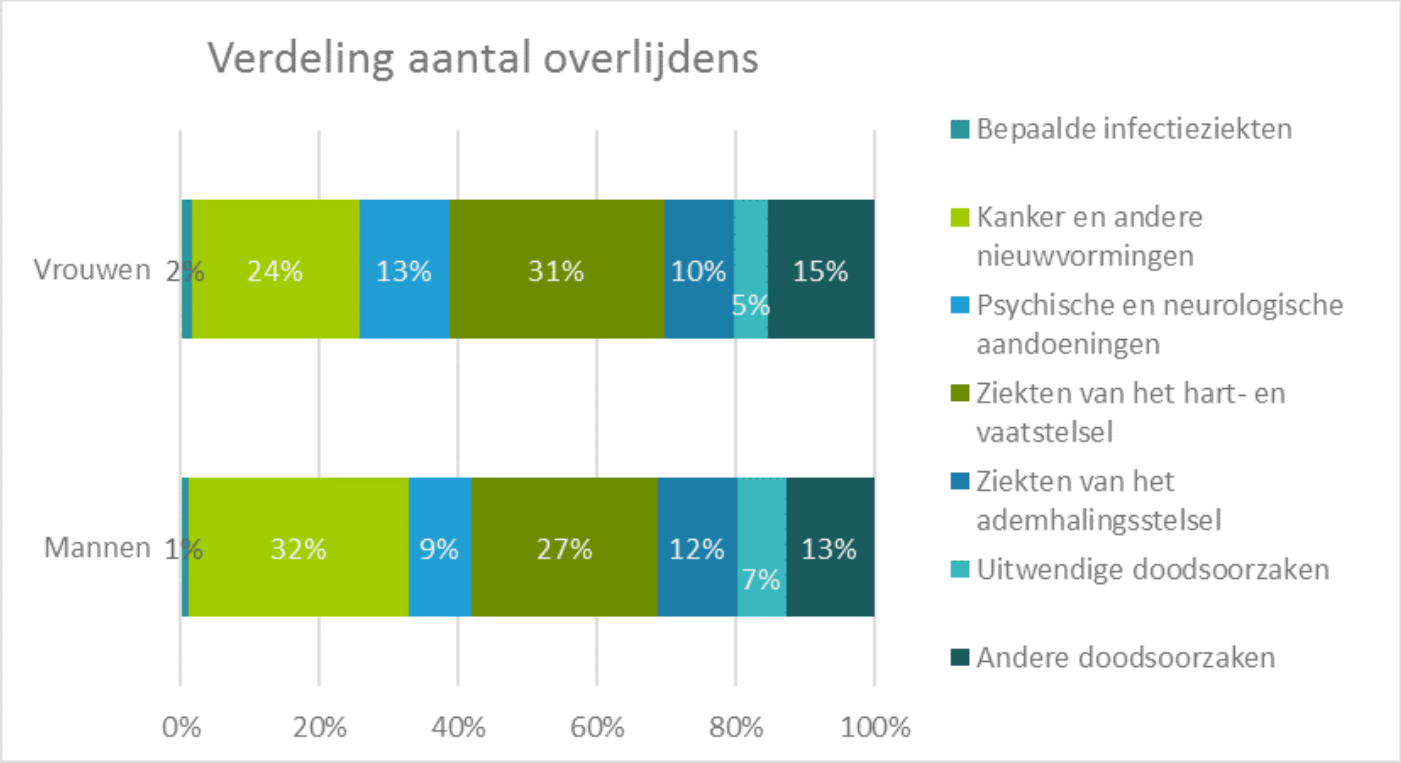

https://www.zorg-en-gezondheid.be/cijfers-over-doodsoorzaken-2016

BELANGRIJKSTE UITDAGINGEN

- ↑ Chronische aandoeningen en multimorbiditeit
  - Hart- en vaataandoeningen, kanker, obesitas, diabetes,…
- ↑ Psychologische en neurologische aandoeningen
- ↑ gepersonaliseerde geneeskunde en individualisering
  - Genetische screening (preconceptioneel, neonataal, kanker, kwaliteit vs aanbod, privacy…)
- Snel ↑ mogelijkheden => prioriteren (nieuwe vaccins, BVO en zeldzame ziekten,…)
- Behoud van vaccinatiegraad in Eur. klimaat van ↑ wantrouwen
- ↑ inzicht en complexiteit belang van milieu op gezondheid

LEEFSTIJLFACTOREN

Gezondheidsenquête België 1997- 2018

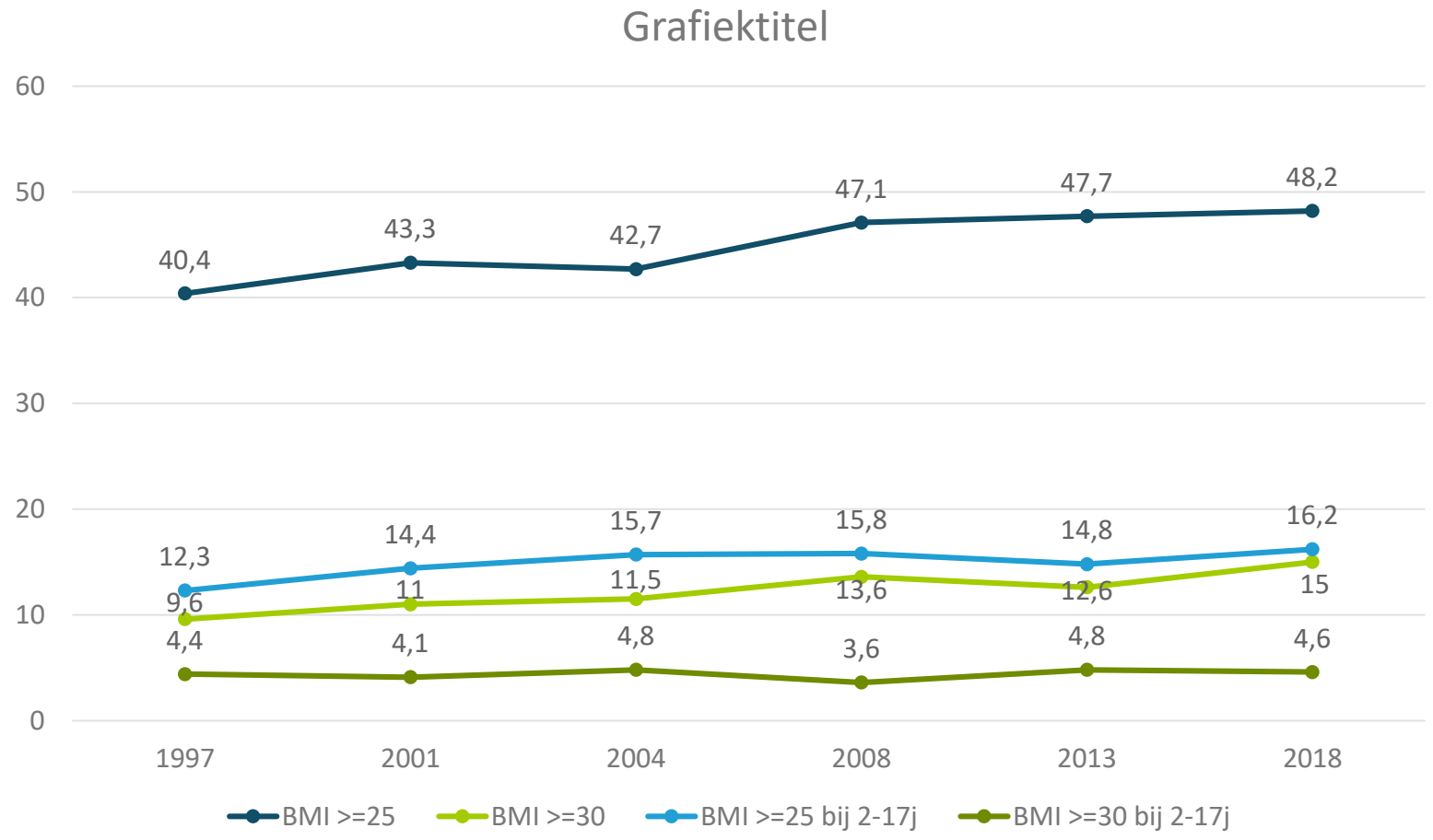

EU 2014 volwassenen

- **BMI >=25: 35,7%**
- **BMI >=30: 15,9%**

LEEFSTIJLFACTOREN

Gezondheidsenquête België 1997- 2018

	2001	2004	2013	2018
Percentage van de bevolking …				
dat dagelijks fruit eet	-	-	55,3	59,8
dat dagelijks groenten eet	-	-	79,3	79,3
dat dagelijks 100% puur fruit- of groentesap drinkt	-	-	-	8,9
dat dagelijks gesuikerde frisdranken (geen "light") drinkt	-	-	23,8	19,4
dat dagelijks minstens 1 liter gesuikerde frisdranken (geen "light") drinkt	-	-	-	4,3
dat dagelijks zoete of zoute versnaperingen eet	-	-	41,4	40,6
dagelijks melkproducten of calciumverrijkte plantaardige producten consumeert	-	-	63,5	64,2
dat dagelijks een ontbijt eet	79,8	80,3	80,8	79,9
dat een voedselallergie of –intolerantie heeft	-	-	-	7,6
met een voedselallergie of –intolerantie vastgesteld door een dokter	-	-	-	4,4
Percentage van de bevolking van 6 jaar en ouder …				
dat de aanbevolen dagelijkse hoeveelheid fruit (minstens 2 porties) eet	-	-	-	35,2
dat de aanbevolen dagelijkse hoeveelheid groenten (minstens 2 porties) eet	-	-	-	37,2
dat de aanbevolen dagelijkse hoeveelheid fruit en groenten (minstens 5 porties) eet	-	-	-	11,3
dat de aanbevolen dagelijkse hoeveelheid water (minstens 1 liter) drinkt	-	-	26,4	30,5

LEEFSTIJLFACTOREN

Gezondheidsenquête België 1997- 2018

	1997	2001	2004	2008	2013	2018
Percentage van de bevolking van 15 jaar en ouder dat …						
minstens een dag per week wandelt om zich te verplaatsen	-	-	-	-	-	72,3
minstens een dag per week fietst om zich te verplaatsen	-	-	-	-	-	42,0
minstens 150 minuten per week aan minstens aerobe lichaamsbeweging besteedt	-	-	-	-	-	37,1
minstens 2 dagen per week aan spierverstevigende activiteiten besteedt	-	-	-	-	-	11,5
minstens 150 minuten per week aan minstens aerobe lichaamsbeweging en minstens 2 dagen per week aan spierverstevigende activiteiten besteedt	-	-	-	-	-	7,6
minstens 150 minuten per week aan minstens aerobe lichaamsbeweging (niet-werk-gerelateerd) en/of minstens matige lichamelijke inspanningen op het werk doet	-	-	-	-	-	64,8
een gezondheidsrisico loopt door gebrek aan lichaamsbeweging in de vrije tijd	28,7	30,8	23,9	24,0	25,0	24,2
Gemiddelde tijd (uren) dat de bevolking van 15 jaar en ouder …						
op een dag spendeert aan zitten of rusten	-	-	-	-	-	5,7

LEEFSTIJLFACTOREN

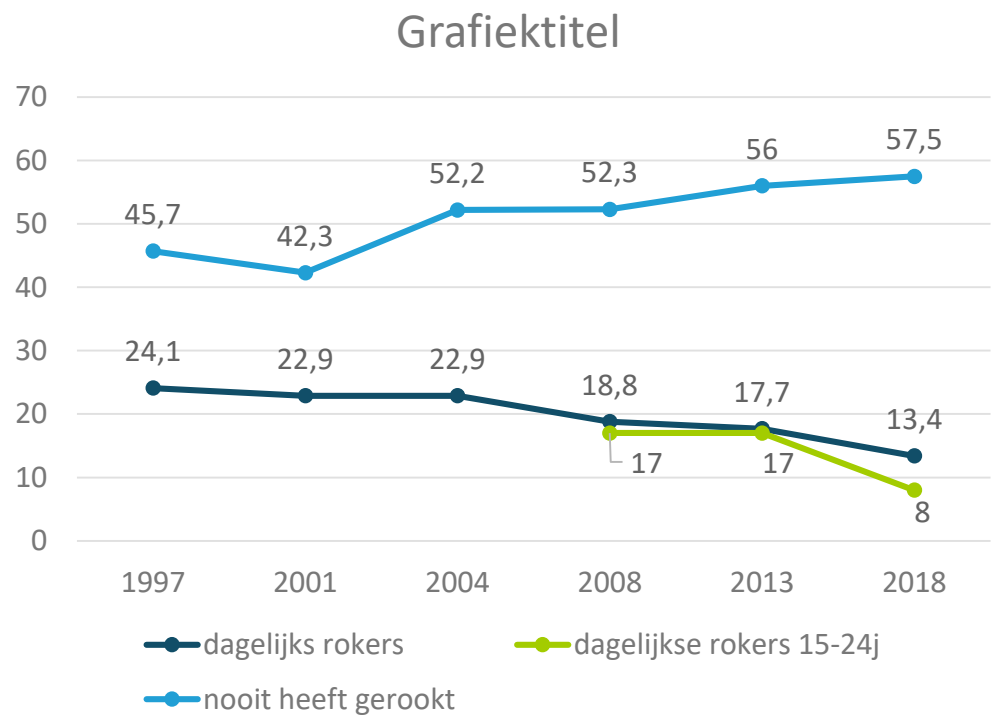

Gezondheidsenquête België 1997- 2018

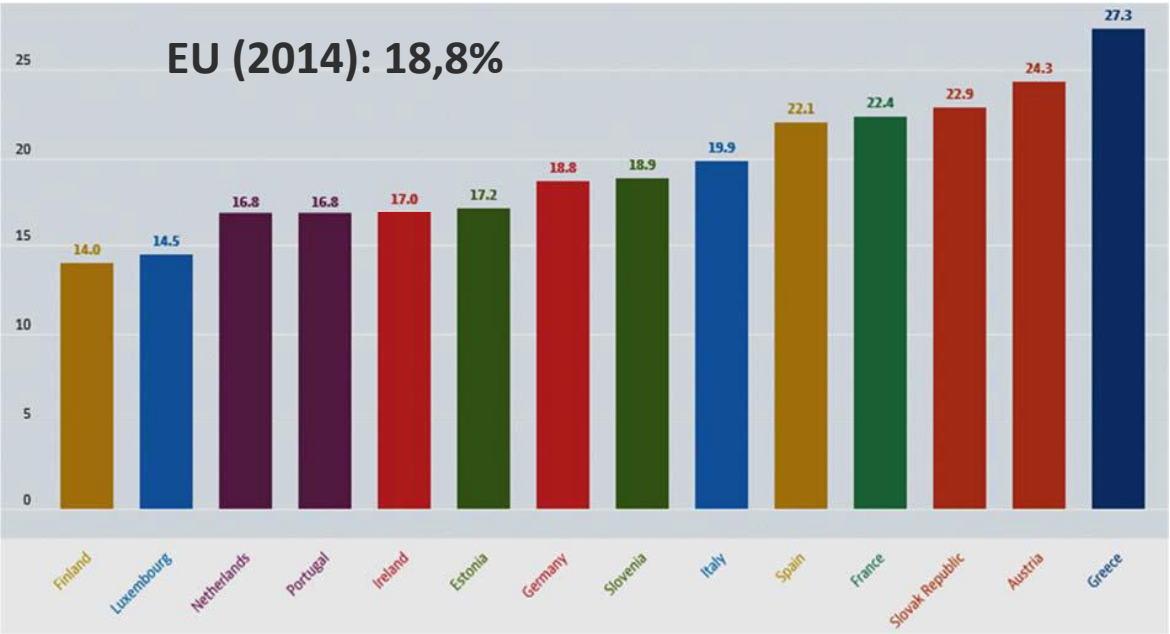

% dagelijkse rokers ≥15j in EU-landen, 2014-18 OESO 2019

LEEFSTIJLFACTOREN

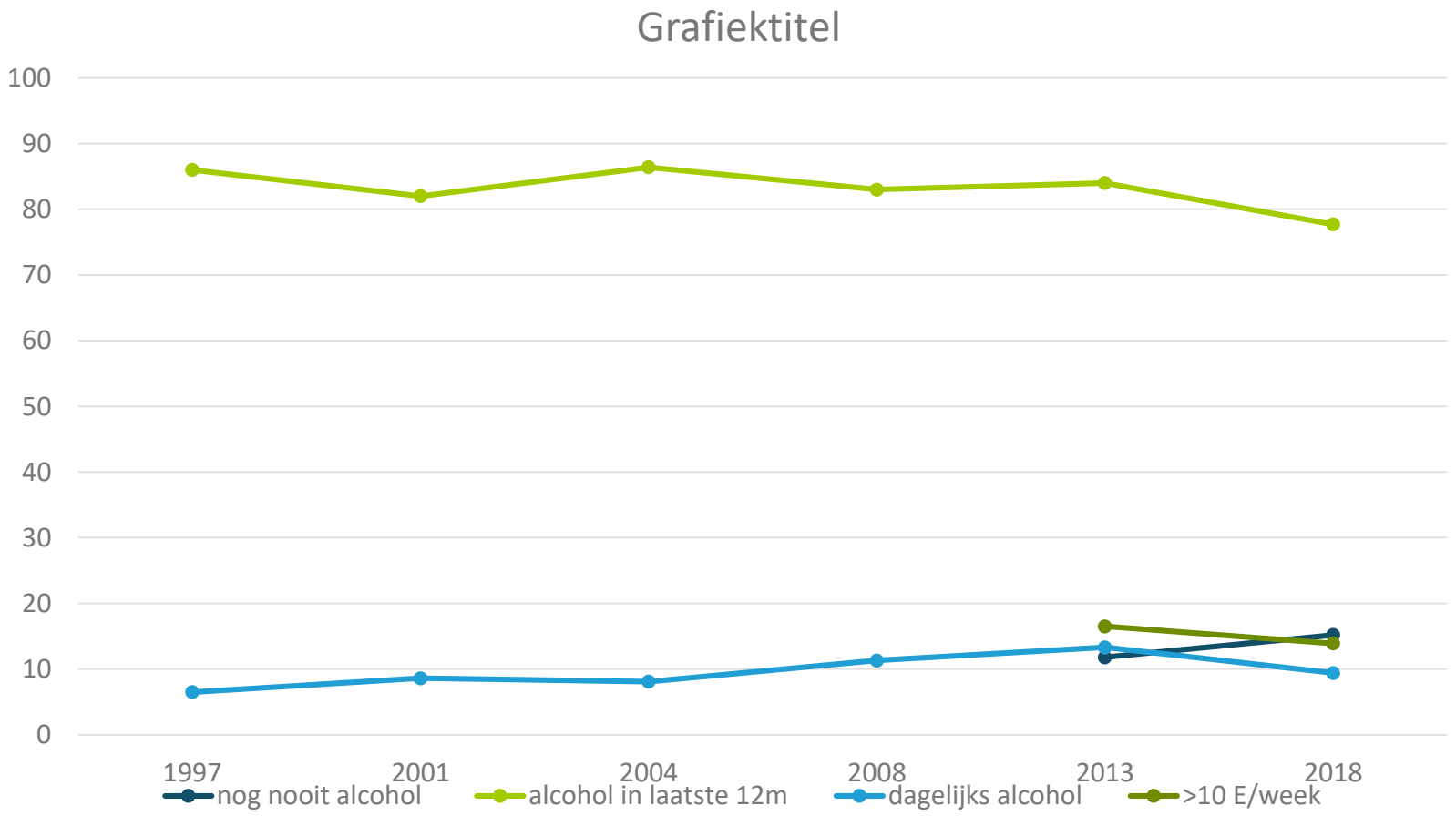

Gezondheidsenquête België 1997- 2018

GECOMBINEERDE LEEFSTIJLINDICATOR

Combinatie van 5 indicatoren:

- % dagelijks rokers
- % dat onvoldoende beweegt voor een gunstig effect op gezondheid
- % dat < 2 porties groenten/dag eet
- % dat >10 glazen alcohol/ week drinkt
- % met overgewicht

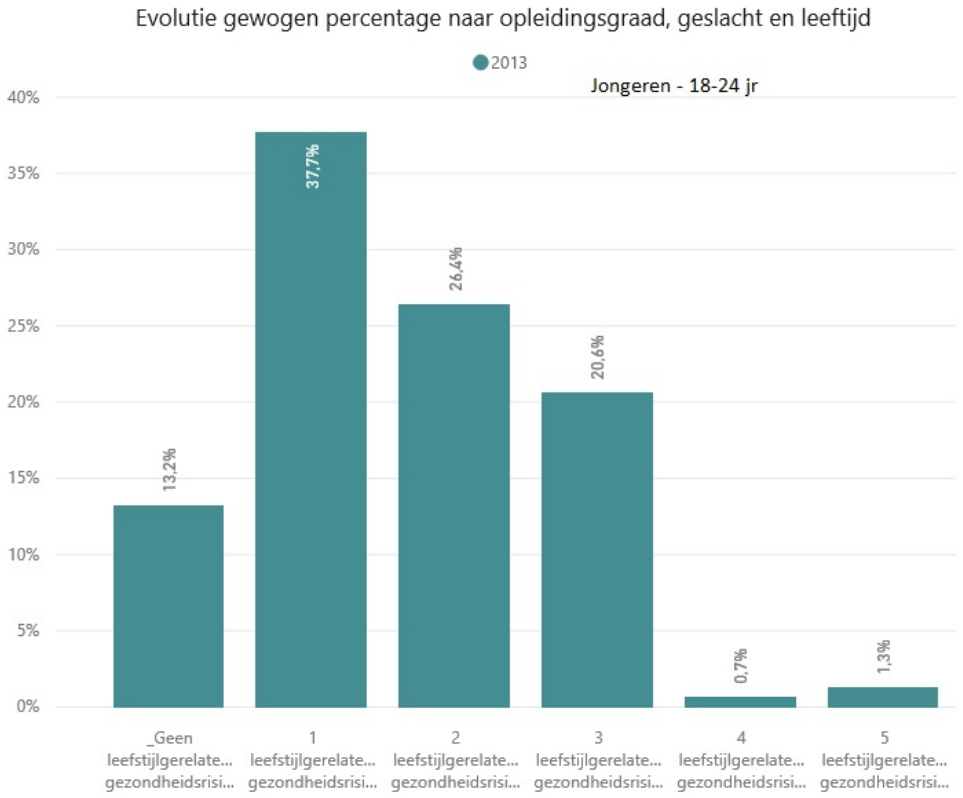

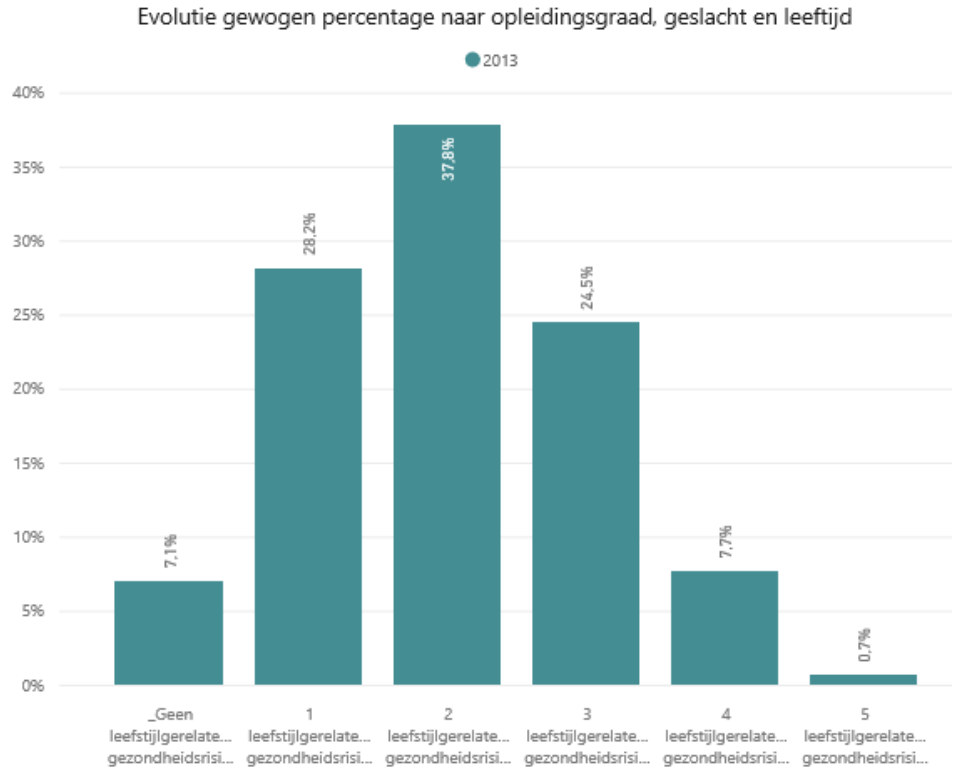

Nationale gezondheidsenquête 2014

BEVOLKINGSONDERZOEKEN NAAR KANKER

2017 (%)	BVO BK	BVO BHK	BVO DDK
responsgraad	53,8	13,7*	51,7
Totale dekkingsgraad	65,2	62,2	68,3
GD: totale dekkingsgraad	75	65	60

* Onvolledige data

Bron jaarrapport CVKO 2018

GD SUÏCIDE: “DE STERFTE DOOR ZELFDODING BIJ MANNEN EN VROUWEN MOET TEGEN 2020 VERMINDERD ZIJN MET 20% TEN OPZICHTE VAN 2000”.

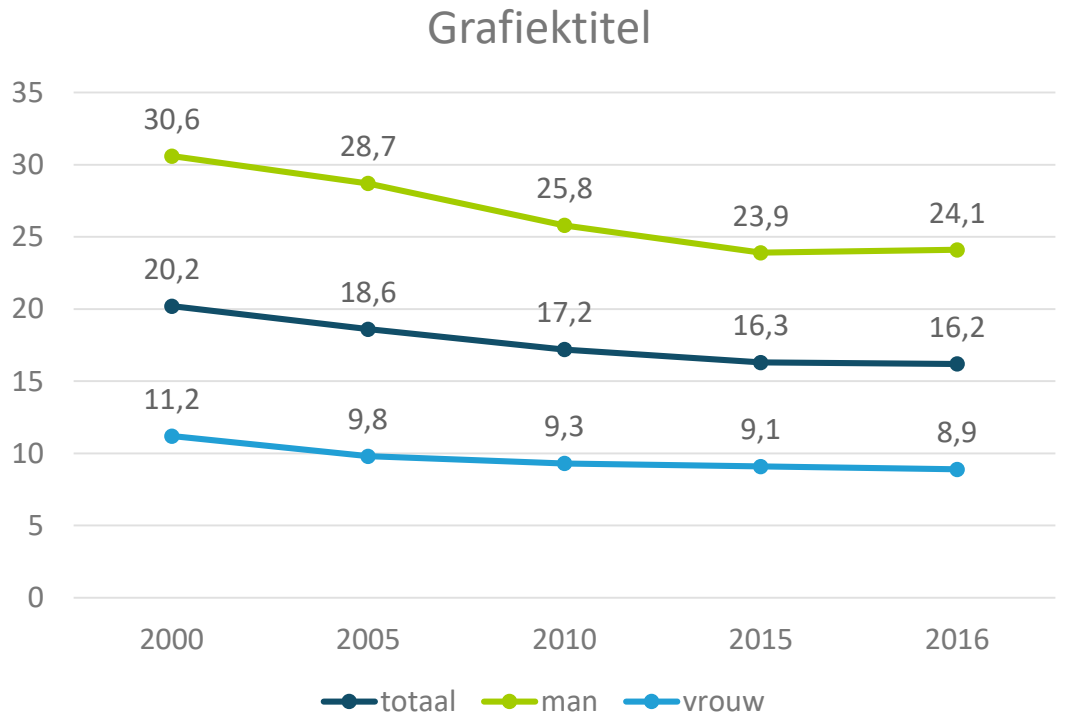

Suïcidecijfers /100.000 inw

- 2016 : 1.057 suïcides, (M 72%)
- Evolutie 2000-2016:
  - Man: -21%
  - Vrouw: -21%

EU 2015: 10,9/100.000 inw.

VLESP

EVOLUTIE 2000-2016

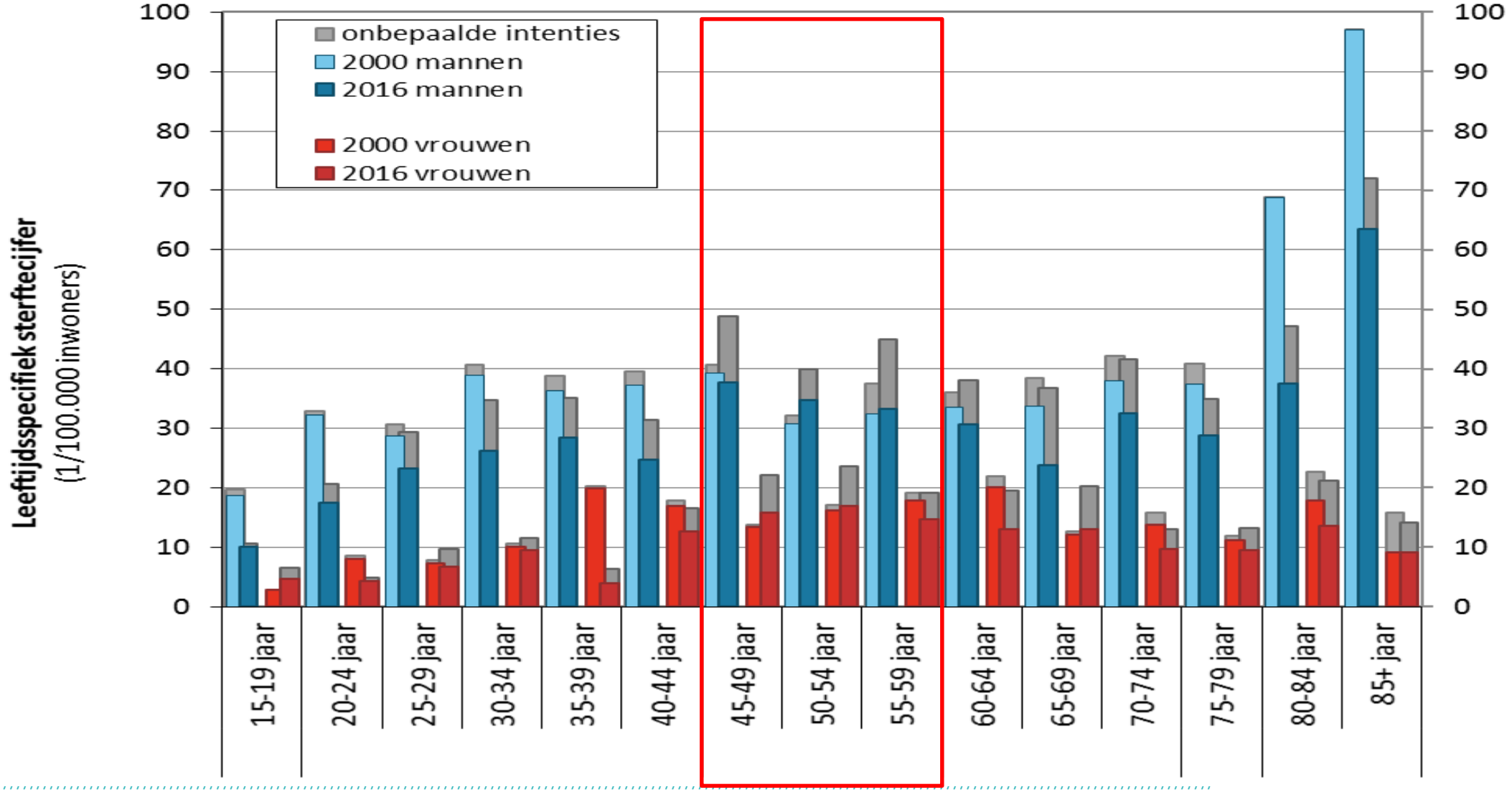

LEEFSTIJL => GEDRAGSVERANDERING

GD ‘De Vlaming leeft gezonder in 2025 op vlak van voeding, beweging, sedentarisme, tabak, alcohol, Drugs’

- De gezonde keuze is de evidente keuze - Gedragswetenschappen (nudging)
- Settinggericht werken, met thematische invalshoek
- HiAP in de praktijk brengen door samen te werken met andere beleidsdomeinen en overheden
- Proportioneel universalisme, met extra inspanning/aandacht voor lage SES/andere doelgroepen

SETTINGGERICHT WERKEN

Burger/gezin
Gezondheidskompas, 10.000 stappen, Tournée minérale,…

Werk
Coaching in bedrijven

Zorg
Individuele zorgaanbieders (BOV, tabakologen, …), Coaching WZC,…

Vrije tijd
- sportivo's, generatie rookvrij,…

Lokale besturen
Gezonde gemeente bv.
Walkability score tool

Onderwijs
Gezonde school bv.
Bullshit free generation

https://www.preventiemethodieken.be/

HIAP: SAMENWERKEN AAN GEZONDHEID : EEN UITDAGING

> Versnipperde bevoegdheden en andere belangen

- Gemeenschappen en Federale overheid
  - Tabak en alcohol: Belangrijke hefbomen: taksen en regelgeving zijn federaal
  - Voedingsmiddelen: productsamenstelling is federaal
  - Financiering via RIZIV

  => samenwerkingsprotocollen en gemeenschappelijke doelstellingen trachten te bepalen (IMC)
- Andere beleidsdomeinen in Vlaanderen
  - Gezondheid is geen kerntaak
  - Belangrijke impact mogelijk op gezondheid, bv omgeving, leefmilieu, onderwijs, sport,…

  => structurele samenwerkingen uitbouwen, bv ‘platform gezonde publieke ruimte’ en ‘gezonde school’

ANDERE PARTNERS - UITDAGINGEN EN OPPORTUNITEITEN

> Zorgverstrekkers: curatieve zorg => preventie en waardengedreven zorg
- Prestatiefinanciering => geen incentive voor preventieve geneeskunde
- Vraag-/noden gestuurde zorg <-> preventieve zorg is aanbod gestuurd
- Individueel belang patiënt vs publieke gezondheidszorg
- Genieten sterk vertrouwen van de patiënt

=> zorgverstrekkers meer betrekken door sensibilisatie/educatie, via EL-zones en aanwakkeren vraag vanuit de patiënt

> Academische en onderzoekswereld
- Innovatie => nieuwe inzichten en mogelijkheden
- Ondersteuning in beleidsvoorbereiding
- Educatie van actoren in de zorg

=> Intensieve samenwerking voor oa beleidsvoorbereidend onderzoek, beleidsevaluatie, nieuwe toepassingen,…

ANDERE PARTNERS: UITDAGINGEN EN OPPORTUNITEITEN

- Non profit sector

  => Subsidiëring van en samenwerking met multipele partners (PO, OT,..) voor beleidsondersteuning, -uitvoering en implementatie

- Profit sector
  - Businessmodel gebaseerd op winst
  - Innovatie
  - Toepassing gedragsinzichten (nudging)

  => Overheidsopdrachten voor vaccins, DDK-screening, ontwikkeling van apps, online tools,…

  => Andere mogelijkheid voor Publiek – private samenwerkingen?

- Actoren in het veld – cf settinggericht werken

CONCLUSIES

- De Vlaamse gezondheidsdoelstellingen liggen in het bereik
- Preventie is belangrijk in de strijd tegen chronische aandoeningen en kanker
  - Focus op gezonde leefstijl en vroegdetectie
  - Leefstijlverandering is moeilijk en vereist een sterke omkadering van het individu
- HIAP en settinggericht werken zijn belangrijke sleutels
  - alle beleidsdomeinen en maatschappelijke sectoren/actoren kunnen een bijdrage leveren

‘Alleen ga je sneller; samen geraak je verder’